

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De Sacramentis In Genere

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

III. Quòd Sacramenta ex opere operato conferant gratiam, prima claßis
testimoniorum ex nouo Testamento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53925)

doctor Beza (vt supra notauimus) in lib. de summa rei Sacramentariae, q. 1. ita explicat Caluini praeceptoris sui sententiam: *Vnde de efficacia, inquit, illa Sacramentorum? à Spiritus sancti operatione in solidum, non autem à signi, nisi quatenus exterius illis obiectis interiores sensus mouentur.*

Kemnitius quoq; pag. 101. & sequent. explicans accuratè, quemadmodum sint efficacia Sacramenta, tandem concludit esse efficacia, eo modo, quo ipsa promissio, seu promissionis verbū. Et pag. 102. *Verbum, inquit, et Sacramenta monstrant nobis, ubi fides debeat quaerere, et ubi posuit inuenire Christum Mediatorem, Patrem et Spiritum sanctum.* Et pag. 105. explicans, quomodo fides in Sacramentis iustificet: *Non est sensus, inquit, quod fides gratiam accipiat sine medio aut organo verbi et Sacramentorum: obiectum enim fidei est verbum et Sacramenta, immò in verbo et Sacramentis verum fidei obiectum est Christi meritum, gratia Dei, et efficacia Spiritus: et fides idèd iustificat, quia illa in verbo et Sacramentis apprehendit et accipit, et hoc sensu sicut fidei verbi, ita etiam fides Sacramenti, dicitur iustificare.* Hæc ille.

Denique quibuscūque verbis Catholicorum vtantur Lutherani, non possunt tamen villo modo sentire, quod nos sentimus, Sacramenta esse veras & immediatas causas iustificationis, nisi recedant à primo illo suo principio; Sola fides iustificat: quod hactenus non fecerunt.

CAPVT TERTIVM.

Quòd Sacramenta ex opere operato conferant gratiam, ex Scripturis probatur.

PROBANDVM iam superest; Sacramenta esse veras causas instrumentales gratiæ; ac ne frustra laboremus, demonstrandum est simul, aliter esse causam Sacramenta, quàm concionem. Nam ad omnia testimonia nostra respondere solent, Sacramenta esse veras causas gratiæ, sed excitando fidem, quomodo etiam verbum Euangelij dicitur à Paulò Rom. 1. *Virtus Dei in salutem omni credenti.*

Adfe-

A dferemus sex argumentorum classes. PRIMA erit ex Scri-
pturis Testamenti noui, vbi expressè id habetur. SECUNDA
ex vaticinijs Prophetarum, & ex figuris Testamenti veteris.
TERTIA ex Concilijs. QVARTA ex Patribus Græcis. QVINTA
ex Latinis, SEXTA ex ratione.

*Prima classis testimoniorum ex nouo Te-
mento.*

P RIMUM testimonium est Matth. 3. Marc. 1. Luc. 3. Ioan. 1.
vbi Ioannes Baptista loquitur: *Ego baptizo vos aqua, & vos baptizabit Spiritu sancto.* Quibus verbis non est dubium
tantum discrimen poni inter efficaciam Baptismi Ioannis,
Baptismi Christi, quantum est inter aquam & Spiritum. Baptismus
Ioannis efficax erat ad alendam fidem, non minor quam Baptismus
Christi; nam in Baptismo Ioannis erat externa ablutio & verbum
promissionis. Nam prædicabat Baptismum penitentiae in remissionem
peccatorum, Luc. 3. prædicabat simul fidem Mediatoris, dicens, vt
crederent in eum, qui venturus erat, Actor. 19.

Ad hoc argumentum Calvinus in caput tertium Marc. 16.
RESPONDET, eandem fuisse efficaciam Baptismi Ioannis & Christi:
discrimen autem, quod potuit Ioannes in aqua & Spiritu, dicit in eo
consistere, quod Ioannes erat minister externi ritus, Christus autem
erat auctor internæ sanctificationis. **A**T si ita est, non debuit Ioannes
dicere; *Ego baptizo, ille baptizabit, sed; Ego baptizo, ille baptizat.*
Præterea si erat eadem vis vtriusque Baptismi, cur Actor. 19. Paulus
iussit baptizatos in Christi Baptismo eos, quos audiuit iam fuisse
baptizatos in Baptismo Ioannis.

RESPONDET Calvinus in commentar. Actor. 19. non fuisse illos
iterum baptizatos, sed tantum accepisse visibiliter donum Spiritus
sancti, & hoc significari illis verbis: *Huiusmodi baptizati sunt in nomine Domini IESU.* **A**T præterquam
quòd ista esse vitiosa æquiuocatio, cum in tota ea narratione accipiat
nomen Baptismi pro Baptismo aquæ, & quòd licebit, omnes
Scripturas peruertere, si licet verba tam aperte aliò torquere:
ibidem mox adiungit Lucas: *Et cum impie*

fuisse illi manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos, & loquebantur linguas, & prophetabant. Non igitur illud; Baptizati sunt, significat, Acceperunt donum Spiritus sancti visibiliter.

RESPONDET Calvinus, ista posteriora verba esse explanationem priorum. AT non diceret Lucas: *Baptizati sunt. Et cum imposuisset manus, &c.* sed *Baptizati sunt*: nam cum imposuisset manus, &c. vel certè *Baptizati sunt, & imposuit illis manus, &c.* sic enim fieri solèt explanationes. Illa autem phrasibus: *Hic auditu, baptizati sunt in nomine Domini IESU, & cum imposuisset illi manus Paulus, venit Spiritus sanctus*; euidenter ostendit, duas fuisse actiones, & diuerso tempore factas, Baptismum, & manus impositionem. Denique conferatur hic locus cum alio eiusdem auctoris, nimirum Actor. 8. vbi similiter habetur Baptismus in nomine Domini IESU, & impositio manuum; & erit luce clarius, per Baptismum in utroque loco intelligi verum Baptismum.

SECUNDVM testimonium Marci ultimo: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.* Hic tribuitur Baptismo vis saluandi; at non saluat, nisi iustificando, & abluendo sordes peccatorum.

Neque potest responderi, quòd saluet excitando fidem. Nam INPRIMIS hoc loco fides præcedit. Ineptum autem est dicere, primò poni effectum, deinde causam. Sicut enim absurdum esset dicere; *Qui curatus fuerit, & acceperit medicinam*; ita absurdum esset dicere: *Qui crediderit & baptizatus fuerit*, si Baptismus est causa fidei. Vnde quia audire verbum Dei est verè causa fidei, semper in Scriptura præcedit, vt Ioan. 5. *Qui audit verbum, & credit, habet vitam æternam.* Et Ioan. 6. *Omnis qui audiuit, & didicit, venit ad me.* Non ergo fides est effectus Baptismi, cum eum præcedat, sed potius dispositio ad illum.

PRAETEREA ad hominem; Christus hoc loco non coniungit Sacramentum cum concione, vt aduersarij faciunt; non enim dicit: *Qui audierit verbum, & baptizatus fuerit*; sed coniungit eum fide, quæ est effectus verbi. Sicut ergo fides apud aduersarios immediatè iustificat applicando merita Christi, non autem excitando aliquam aliam causam; cur non eodem modo fateantur, Baptismum immediatè iustificare ap-
pli

plicando Christi merita, cum Christus eodem modo loquitur de fide & Baptismo?

TERTIUM testimonium Ioannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Hic locus aperte facit Baptismum aquæ causam nouæ uitæ, id enim significat præpositio; *Ex*; vt patet in omnibus similibus loquutionibus.

Neque potest dici, quod renasci ex aqua sit renasci ex fide quam excitat aqua. Nam PRIMO, debuisset potius Christus dicere; Nisi quis renatus fuerit ex verbo & Spiritu sancto, quam, *Ex*, aqua & Spiritu sancto; cum principalior causa excitandæ fidei, sit verbum, quam aqua. SECUNDO, quia fuerit Christi sermo omninò inintelligibilis. Nam cum ante dixerit ante, de fide, quis diuinare posset, eum modò tradere rationem excitandæ fidei? TERTIO, esset falsa propositio: *Nisi quis renatus fuerit, &c.* Nam si fides sola iustificat, impotens est ad salutem, vnde fides excitetur, siue ex aqua, siue ex vino; siue ex aliâ re. Et constat multis modis, fidem excitari posse sine Baptismo aquæ: concio enim abundè sufficit ad excitandam fidem.

AD HUNC locum non potuit aliter Calvinus respondere, nisi negando, hîc agi de Baptismo, quod etiam ante illum negarunt Zwinglius & Bucerus. Itaque Calvinus in commentar. & lib. 4. Institut. cap. 16. §. 25. negat, intelligi debere Sacramento Baptismi, sed de sola interna renouatione. Quæ circa per aquam vult intelligi Spiritum sanctum, & hunc esse sensum; Nisi quis renatus fuerit ex aqua, id est, ex Spiritu sancto, qui instar aquæ mundat, &c.

AT PRIMVM; Omnes scriptores hætenus hunc locum intellexerunt de Baptismo, vt Iustinus Apolog. 2. Tertullianus in libro de Baptismo, Cyprianus libro 3. ad Quirinum cap. 25. Ambrosius libro 3. de Spiritu sancto; cap. 11. Hieronymus in caput 16. Ezechielis, item Basilius, Gregorius Nazianzenus, Gregorius Nyssenus in sermone de Baptismo; & omnes interpretes huius loci, Origines, Chrysostomus, Augustinus, Cyrillus, Beda, Theophylactus, Enthymius & alij.

SECUNDO; Si ita licet ludere in Scripturis, possemus negare Baptismum aquæ. Nam vbique intelligemus nomine aquæ

aquæ Spiritum sanctum, & eodem modo licebit pervertere omnia alia mysteria.

TERTIO; Negari non potest, quin sit coacta, & absurda, & Scripturis inusitata loquutio. **NEC** valet exemplum, quod Calvinus profert ex Matthæi. 3. *Ille vos baptizabit in Spiritu sancto & igni.* Vbi vult per ignem intelligi eundem Spiritum sanctum, vt habet similitudinem cum igne. **NAM** per ignem rectissimè potest intelligi externus ignis, qui descendit visibiliter super Apostolos in die Pentecostes, vel ignis tribulationis, vel ignis Purgatorij: quas expositiones attingit Beda in commentario Luc. 3. Præterea in hoc loco; ignis postponitur Spiritui sancto, & non est ita absurdum, post vnum vocabulum poni alterum, quo illud declaratur. At aquam Ioan. 3. Dominus præposuit Spiritui sancto; absurdissimum autem est, prius poni declarationem, deinde id, quod declarandum est. Neque negari potest, quin aqua si accipitur pro Spiritu sancto, ponatur ad declarandum effectum Spiritus sancti, qui est mundare.

QUARTO; Si aqua hoc loco non poneretur, nisi ad explicandum effectum Spiritus sancti, malè coniungeretur cum verbo renascendi; aqua enim, si tantum inspiciatur eius significatio, non gignit, sed lauat, & refrigerat. Itaque vel dicere debuisset Dominus; Nisi quis mundatus fuerit aqua & Spiritu sancto, vel; Nisi quis renatus fuerit ex semine & Spiritu sancto. Non igitur aqua solum hoc loco declarat effectum Spiritus sancti, sed propriè significat aquam, vt concurrat Sacramentaliter ad spirituales regenerationem.

QUARTVM testimonium Act. 2. *Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in remissionè peccatorum.* Cui simile est illud Act. 22. *Et nunc quid morari; baptizare, & ablue peccata tua, inuocato nomine ipsius.* In his locis tribuitur Baptismo remissio peccatorum, nec potest dici, id fieri, quod Baptismus excitet fidem. Nam quos Petrus alloquitur Act. 2. iam crediderant, vt Lucas ibidem indicat. **Audita enim Petri concione, compuncti sunt corde, & dixerunt: Quid faciemus viri fratres?** Petrus autem non ait; Oportet credere, vel magis credere, sed; *Pœnitentiam agite, &c.* **Paritèratione Paulus, cui dixit Ananias, Act. 22. baptizare, & ablue peccata tua, iam crediderat, & pœnitentiam egerat triduo ieiunans,**

RESPON.

RESPONDET Calvinus, tum in commentatio Actorum
tum lib. 4. Instit. cap. 15. §. 18. baptizari in remissionem pecca-
torum, seu abluere peccata Baptismo, nihi esse aliud, nisi ac-
cipere testimonium, seu sigillum acceptæ iustificationis, idque
ad fidem roborandam, & confirmandam.

SED (vt omittam quod antea demonstraui, Sacramen-
ta non posse esse sigilla, vel certè esse falsa sigilla, cum non sit
minister, an ille, cui applicat sigillum diuinum, sit verè ius-
tificatus: quis non miretur nouum istum tropum, quo abluere
peccata, significat, accipere sigillum iustificationis acceptæ.
In auditum est enim, vt actio significata, ponatur ad significan-
dum signum, & quòd actio futura ponatur ad significandam
præteritam. Exempla esse possunt, si quis diceret: Bibe vinum
absurdè id diceret, si significare vellet; Inspice hederam, quæ
in hospitio pendet. Pari ratione, si Imperatori reuertenti ex
victoria, diceretur: Vince hostes, idque diceretur ad significan-
dum; Accipe triumphum in signum præteritæ victoriæ, abluere
difficillima esset loquutio. Non enim rectè dicitur: Vince hostes
ei, qui iam pugnavit, & vicit.

QVINTVM testimonium Actor. 8. *Cum vidisset Simon
quia per impositionem manuum Apostolorum daretur Spiritus
sanctus: Cui loco similis est ille 2. Thim. 2. Admonet
vt resuscites gratiam, quæ est in te per impositionem manuum
mearum.* Et si enim hæc loca intelliguntur de Sacramentis Con-
firmationis & ordinationis, quæ apud multos aduersario-
rum non sunt propriè Sacramenta: tamen si Sacramenta
ipsi volunt, impropiè dicta sunt veræ causæ gratiæ, quam
magis Sacramenta propriè dicta: Porro in his locis aperte
impositio manuum asseritur causæ gratiæ, vt patet ex
la particula, *Per.* Nec potest dici, manuum impositionem
esse causam gratiæ, excitando fidem, nam omnes isti, qui per
impositionem manuum acceperunt gratiam Spiritus sancti
iam crediderant & baptizati erant.

SEXTVM testimonium 1. Corinth. 10. *Vnum corpus multi
sumus, omnes, qui de vno pane participamus.* Vbi participamus
de vno pane ponitur p̄ causam vnius corporis. Quòd in Græco
est clarius: *οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν.*
Omnes enim ex vno pane participamus. Quomodo autem
sumus vnum corpus, quia de vno pane participamus, nisi quia
panis

panis ille alit, & auget vitā huius corporis? Nam in reb⁹ corporalibus, quia idē cibo alit omnia membra eiusdem corporis, ideo rectissimē pbamus aliqua membra esse membra eiusdem corporis, si ab eodem cibo alantur. Quare si tollas à Sacramēto altaris verā causalitatem gratiæ, non poterit probari, quòd simus vnum corpus, quia eandem Eucharistiam participamus. Similis est huic loco ille 1. Cor. 12. *Etenim omnes nos in vno Spiritu in vnu corpus baptizati sum⁹*. Vbi Paulus pbat, nos esse vnu corpus, quia per Baptismum accepimus vnu spiritū. Quod argumentum nihil efficit, si Baptismus nō confert Spiritum.

SEPTIMUM testimonium Ephes. 5. *Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ*. Cui similis est locus ille Tit. 3. *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis*. Vbi aperitissimē dicimur mundari, & saluari lauacro aquæ, & per lauacrum: vtrumque autem causam instrumentalem significat.

RESPONDET Calvinus in commentario horum locorum, Baptismum propriē dici lauacrum animæ, & esse symbolum efficax: quia Deus, dum hoc signum ostendit, simul etiam operatur, quod per illud significat. At per accidens hoc modo coniungitur iustificatio, quam solus Deus facit cum Baptismo: proinde non magis propriē dicimur mundari, & saluari per Baptismum, quam per quamlibet aliam actionem, quæ tunc simul fiat. Nec potest verē dici: Baptismus lauacrum regenerationis, si per illum Deus non lauat nos, licet eodem tēpore lauet nos. Si dicat, Deum nos mundare per Baptismum, quia ostendens illud symbolum, prouocat fidem quæ mundat: etiam dicere posset, homines inebriari per hederam, quæ pendet in hospitij; quia illa hederam prouocat ad emendum vinum, quod vinum postea inebriat.

OCTAVVM testimonium est 1. Pet. 3. *Quod nos similis formæ saluos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum*. Hic habemus PRIMVM, Baptismo nos saluos fieri. DEINDE, saluos fieri simili quodam modo, quo olim tempore Noë pauci quidam salui facti sunt per aquam. Atqui aqua illa verē & efficienter saluauit eos, qui erant in arca, videlicet arcam in sublimē attollens. DENIQVE, habemus discrimen inter Baptismata Iudæorum, & nostrum: quòd illa tollerent sordes carnis, nostrum purificet conscientiam. Sicut igitur Baptismata Iudæorum verē

N

tolle.

tollebant sordes carnis, non tantum significando, sed etiam efficiendo; ita & nostrum Baptisma verè lauat conscientiam non tantum significando, sed etiam efficiendo.

CAPVT IIII.

Secunda classis testimoniorum, vaticinia Prophetarum

PRIMO ISAIAS cap. i. vbi dixerat: Quò mihi munditiam victimarum vestrarum, dicit Dominus, plenus sum; holocausta arietum, & adipem porcorum, & sanguinem vitulorum, & agnorum, & ovorum nolui. Subiungit: Lauamini, mundi estote. Quæ verba sanctus Hieronymus, & sanctus Cyrillus in commentario. Cyrillus Hierosolymitanus in i. catechesi & Theodoretus Psal. 50. & Basilius orat. 13. quæ est de Baptismo, exponunt literam de Baptismo, qui succedit expiationibus illis veteribus. Quòd autem Baptismus vim habeat mundandi, patet ex verbis: Lauamini, mundi estote. Est enim ac si diceret, Baptizemini, & eo modo mundi eritis. Vnde sanctus Hieronymus hunc locum ita enarrat: Pro superioribus victimis & holocaustis Euangelij mihi placet religio, ut baptizemini in sanguine per lauacrum regenerationis, quod solù potest peccata delere. Hæc ille. vbi illud, Solum, nõ excludit Deum, Christum, fidem, & alia id genus, sed sacrificia & cæremõnias Iudaicæ.

SECUNDO; EZECHIELIS cap. 36. Effundam, inquit, super aquam mundam, & mundabimini ab omnibus iniquitatibus vestris, & dabo vobis cor nouum, & c. Hunc locum de Baptismo intelligunt Hieronymus & Theodoretus in commentario, & Cyprianus lib. i. epist. vlt. & lib. 4. epist. 7. vbi notat sanctus Hieronymus, per aquæ Baptismi asperisionem nõ solum mundari peccata, sed etiã dari cor nouum, & spiritum nouum.

TERTIO; MICHEAS cap. 7. De Baptismi gratia, inquit, Hieronymus in epist. 83 ad Oceanum, vaticinatur; propinquabit in profundum maris omnia peccata nostra. Quomodo etiam hunc locum exponit Rupertus in commentario, & Augustinus in commentario Psal. 113. Et quod in mare mergitur, nõ solum significatur extingui, sed re ipsa vi aquarum extinguitur.

QUARTO; ZACHARIAS cap. 13. In die illa erit fons patens domui David, & habitantibus Hierusalem in ablutione peccatorum, & menstruata. Hunc etiam locum Hieronymus